

PROTOKOLL

fra møte i Fylkesstyret i Trøndelag

Møtedato	24.06.2021	Vår dato: Vår Dato
Møtetid	kl. 09: 00	Utvalgssekretær Anne Kindseth Føll
Møtested	Digitalt på Teams	Telefon

Sak 20/00926

Som medlemmer møtte:

Kari Åker, Erlend Fiskum, Annette Brede, Kari Toftaker, Bjørnar Schei, Eivind Såstad Mjøen, Gunnar Alstad, Tove Schult, Petter Harald Kimo, Inger Oldervik (1. vara)

Forfall:

Tilde F. Heia (NTBK) og Anette Sølvberg (NTBK)

Møtet avsluttet kl. 12.55

Faste saker 6/22 21/00027-6 Faste saker 24. juni

Click here to enter text.

- 1/2021 Godkjenning av innkalling og saksliste
Vedtak: Godkjent
- 2/2021 Godkjenning av protokoller
- Godkjenning av protokoll fra styremøte 31. mai
Vedtak: Godkjent
- 3/2021 Referat fra faste utvalg og prosjekter
- **Om bord prosjektet – orientering flyttes til august møte, skriftlig eller muntlig - Ailin**
- **Etablering av jordbruksklynge – Kari S**
Bakgrunn:
Midtnorsk Landbruksråd har over lengre tid jobbet med Grønn Forskning som et sentralt tema gjennom ulike organisasjonsformer. I 2020 ble man utfordret av eksterne finansieringspartnere om at GF måtte finne en ny driftsform.
I samarbeid med Trøndelag Bondelag, fikk man videreført Grønn forskning ut året 2021, og går nå under navnet Grønn Forskning 0.2. Jordbruksklyngeprosjektet tok form og er foreløpig organisert som et prosjekt under Grønn Forskning 0.2 ut året 2021.
Leder av Midtnorsk Landbruksråd er også leder av styringsgruppen for Grønn Forskning. Deres inngang i klyngeprosjektet er man den siste tiden har sett en strukturendring i samvirkeorganisasjonene, som har gått fra regionalt eierskap til nasjonale konsern, har med tanke på FoU og utviklingsarbeid i jordbruket, medført et regionalt vakuum. Grønn Forskning har vært et godt bidrag for å minske dette vakuemet i Midt-Norge. Med klyngeperspektivet, ser man behov for å samordne FOU -miljø, teknologibedrifter og primærprodusenter innad jordbruket for å kunne gi synergieffekter. (Jørn Magne Vaag, leder AU for Midtnorsk Landbruksråd).
- **Status Jordbruksklyngeprosjektet 16.06.2021:**
Prosjektet jobber for å etablere en klynge som en del av ARENA-programmet til Innovasjon Norge. Planen er å søke om et treårig prosjekt med en forlengelse på totalt 5 år dersom man når målet og kan bli en del av ARENA PRO – programmet.
Tildelt klyngenavn: **Agritech Cluster**
Agritech Cluster er en midtnorsk, teknologiorientert jordbruksklynge
Klyngen skal bidra til bærekraftig volumproduksjon, ressursoptimalisering og et mer lønnsomt jordbruk, gjennom utviklingsarbeid i skjæringsfeltet teknologi - biologi – økonomi.

Jordbruksklyngearbeidet er nå i en periode hvor mange beslutninger må tas. Frist for søknad inn mot ARENA-programmet til IN er 10.09.2021.

Ila. Juni skal man ha oppnådd en første fase med involvering, medvirkning, dialog og beslutning omkring at dette er veien å gå (søke om deltakelse i ARENA-programmet til IN.)

Fremdriftsplan og avgjørende faktorer frem mot søknadsfrist 10.09.2021:

- Arbeidsmetode: Involvering av primærprodusentene, samvirke og øvrige deltakere
- Marked: Definere effektmålene og synliggjøre den lokale, nasjonale og internasjonale nytten
- Organisering: Sette ned en sterk sammensatt styringsgruppe – repr. fra hele Midt-Norge
- Finansiering: Samvirkene bør være sentrale deltakere. Definere betalingsviljen til de ulike deltakerne. (Viktig møte 28.06.2021)

- **Bybonden i Trondheim og Trøndelag** – Berit
Det blir lagt fram en presentasjon av prosjektet under styremøte, i tillegg ligger en orientering under orienteringssaker

- **Bedre synliggjøring av de gode hverdagstiltakene innen klima og bærekraft** – Kari S.
Det gjøres mye bra i dag innad næringen når det gjelder klima og bærekraft. Det trenger ikke være det mest avanserte eller det mest kostbare prosjektet.
Rose Bergslid fra NORSØK og repr. i Grønn Forskning på Klimasmart landbruk, beskrev dette så godt ved å oppfordre til å heller bruke begrepet «ressursoptimalisert landbruk» når man snakket om klima.
Bærekraft handler om så mye mer enn klima, og vi må få dette frem i lyset både hos bonden og forbrukeren.
Så la oss oppfordre våre medlemmer å synliggjøre de eksisterende «hverdagstiltakene» som gjøres innen klima og bærekraft. De trenger ikke være de store prosjektene som «koster skjorta» men som handler om å snu hode og utnytte sitt ressursgrunnlag til det bedre. Som eks. økt bruk av utmarksbeite, bilder av fine kulturlandskap, bruk av Nofence, kornbonde med dekkvekster, belte med blomstereng rundt åkeren for biene, grasprodusenten som utnytter gjødsla bedre, prøving av nye grassorter, kreative eller sosiale arbeidsmetoder eller selvdemonterte utstyr etc. Disse er det mange av der ute – de må bare synliggjøres.
Utfordrer styret til å finne et fengende ordtak som vi kan oppfordre til #hashtag og utpeke 1 – 2 kandidater slik at vi kan legge ut en eller to filmsnutter som kan distribueres på vår facebook-side og hjemmeside ila. sommeren 2021.

4/2021

Rapport fra fylkesstyret og fadderlag

5/2021

Invitasjoner/møter/arrangement – Møteplan

Møteplan 2021 – Trøndelag Bondelag

- **Møteplanen** skal være et verktøy som viser hvilke aktiviteter av større karakter styret og de ansatte deltar på. Vi skal etterstrebe og holde denne så oppdatert som mulig og planen er et levende dokument som legges frem for styret ved hvert styremøte. I forkant av hvert styremøte vil styremedlemmene og de ansatte få tilsendt utkast av planen med anmodning om å melde tilbake aktiviteter som skal inn i møteplanen.
- **Terminplan** legges frem hvert halvår og inneholder oversikt over styremøter, repskap, ledersamling, ledermøter, lederkonferanse, årsmøter og konferanser av sentral karakter.
- **Arbeidsutvalget** setter opp ad hoc-møter, alt etter hvilke oppgaver som til enhver tid skal løses. Det er derfor ikke lagt inn faste møtedatoer for arbeidsutvalget.

Dato	Møte	Sted	Deltagere	Kommentar
Februar				
Uke 5	Regionmøter, strekt over flere dager i disse koronatider	Digitalt	Styret (og evt ansattei backup)	
1.	AU-møte	Digitalt	AU	
2	Regjeringens Bærekraftskonferanse	Digitalt	Gunnar	Som representant fra MBU AVLYST
3.	Vannregionutvalgsmøte	Digitalt	Ailin	
4.	Årsmøte Tyr	Digitalt	Kari Å	
4.	Grøntutvalgsmøte	Digitalt	Leif, Inger	
5.	European Region of Gastronomy, møte med prosjektleder	Digitalt	KariÅ, Ailin og Berit	Avklaringer, hva vil BL bidra med inn mot 2022
5.	Strategimøte Jordvern Trøndelag	Digitalt	Per-Anders, Tove, Gunnar	
8	Møte MBU	Digitalt	Gunnar	
8.-9.	GF-BEGINN konferanse	Digitalt		
Uke 8	Vinterferie			
12	Styremøte TBL	Digitalt	Styre/ansatte	Innspill valgnevnd NBL
13.	Årsmøte i Sør-Trøndelag Bygdeungdomslag	Digitalt	Tove	
15.	Landbruksspillet arbeidsmøte	Digitalt	Leif, Erica,	
15.	Møte med områdedirektør og baneleder i Bane NOR.	Digitalt	Kari Toftaker og Per Anders Robertsen	
16.	Inspirasjonswebinar rekruttering	Digitalt	Erica, Berit	
16	Møte MBU	Digitalt	Gunnar	
16	Møte Rovviltteam	Digitalt	Leif, Erlend, Eivind, Gunnar	
16	Møte AU jordvernalliansen	Digitalt	Per Anders, Gunnar	
17.	Styremøte Voll Gård		Berit	
17.-	Innspillsmøte	Digitalt	Styret og ansatte	

18.	Styremøte	Digitalt		Kl 0900-1300
18.	Årsmøte i Nord-Trøndelag Bygdekvinnelag	Zoom (digitalt)	Tove eller Gunnar	
19.	Inspirasjonswebinar rekruttering	Digitalt	Erica, Berit	
23.	Styringsgruppemøte rekrutteringsprosjektet		Erica og Berit	
24.	Styremøte	Digitalt		Kl 0900-1300
Mars				
2.-3.	Ansattesamling	Trondheim	Alle ansatte	
4	Møte MBU	Digitalt	Gunnar	
11.	Årsmøte i Trøndelag Bondelag	Digitalt		
13.	Årsmøte i Sør-Trøndelag Bygdekvinnelag	Digitalt	Tove	
15	Møte ny RMP	Digitalt	Brita, Tove, Gunnar	
16.	AU-møte		AU, Berit, Ailin	
16.	Landbruksforum	Digitalt	Kari og Ailin	
16.	Gjennomgang av NIBIO-rapporten	Digitalt	AU Trøndelag, AU NB, AU Innlandet, Næringspolitisk	
16.	Styremøte	Digitalt	Alle	Kveldsmøte
17.	Styringsgruppemøte «Velg melk»	Digitalt	Kari	
17.	Erstatningssak tap av sau 2018	Digitalt	Erlend, Leif	Lokallaga i Verdal
17.	Gåsemøte	Digitalt	Gårdbrukere fra kommuner berørt av kortnebbgås	Kveldsmøte
18.	Årsmøte NLR	Digitalt	Sjekk med andre i styret	Kl 10-13
18.	Valgmennd i NB	Digitalt	Kari	Hele dagen
17.-24.	Introduksjonsmøter klimakalkulator	Digitalt	Per-Anders, Petter H	
18.	Møte skoleutvalget Mære	Mære	Ailin	
18.	Landbruksplastkonferansen	Digitalt	Berit	Bondelaget og Naturvernforbundet
19.	Innspill til finansieringssøknader fra faglaga	Digitalt	Ailin	
22.	Nasjonalt jordvernkonferanse	Digitalt	Gunnar og Tove	Kl 12-15
23.	Møte med rovdyrutsatte beitebrukere og Høylandet kommune	Digitalt	Leif og Erlend	Kl 19
23.	Fagråd jordbruk			
24.	Møte angående gjerding langs jernbanen	Digitalt	Per-Anders, Ailin, Kari og lokallagsledere	Kl 12
24.	Fagråd Voll gård	Digitalt	Berit	
24.	Styringsgruppemøte «Vekstskifte i Trøndelag»	Digitalt	Sjekk med Bjørnar?	Kl 9-11
24.-25.	Repskapsmøte	Digitalt	Fylkesleder, nestleder og orgsjef	

April				
1.-2.	Skærtorsdag og langfredag			
5.	2.påskedag			
7.	Formøte for beitebrukere før beitesesongen	Digitalt	Leif, Gunnar og Eivind	
8.	Formøte for beitebrukere før beitesesongen	Digitalt	Erlend, Leif og Eivind	
8.	Møte om vårkampanjen mot stortingsrepresentantene	Digitalt	Berit	
8.	Frokostmøte presentasjonen av bærekraftstrategien	Digitalt	Alle	
9.	AU møte med Innlandet			
12.	Styremøte	Digitalt/Teams	Styret og ansatte	
13.-14.	Valgnemnda i NB	Digitalt	Kari	
14.	Møte med SP	Digitalt	Bjørnar, Kari, Leif, Ailin, Annette	
15.	Arbeidsverksted Bynært landbruk	Digitalt	Berit	Skjetlein og lokallaga
15.	Verveutvalget	Digitalt	Brita, Annette og verveutvalget	
16.	Eierskiftemøte med bønder i Nærøysund	Digitalt	Brita og Erlend	
20.	Møte med Statsforvalter	Digitalt		Handlingsplan landbruk
20.	Møte om biokull på Mære	Digitalt	PetterH og KariÅ	
21.	Styringsgruppemøte GF	Digitalt	Kari Å	
21.	Generalforsamling Oi	Digitalt/Teams	Kari Å og Berit	Kl. 14. – 16.
23.	Handlingsplan for Kulturmiljø	Digitalt	Brita og Annette	
26.-27.	Strategi- og styreseminar	Bårdshaug Herregård	Styret og ansatte	
27.	Valgnemnda i NB	Digitalt	Kari	
27.	Landbruket overleverer kravet			
28.-29.	Fylkesting- vårkampanje	Steinkjer	Berit	
30.	Styremøte	Digitalt		
30.	Møte med Høyre	Digitalt	Kari, Erlend, Leif,	
Mai				
4.	Staten kommer med tilbud			
4.	Biorest	Digitalt	Erlend	Formøte initiert av IN
4.-5.	Hold Norge Rent-konferansen	Digitalt		
5.	Intervjuer på Steinkjer på stilling etter Leif	Innocamp		
6.	BRUDD i jordbruksforhandlingene			
7. - 11	AKSJONER			
10.	Styringsgruppemøte «Karbon i jord»	Digitalt		

16.	JBF avtale eller brudd			
Uke 18 el 19	Møte for lokallaga, presentasjon av statens tilbud og jordbrukets krav	Digitalt på Teams		
Uke 18 el 19	Styremøte etter behov, alt etter utviklingen av forhandlingene	Digitalt		
13.	Kristi himmelfartsdag			
17.	Grunnlovsdagen			
24.	2.pinsedag			
31.	Styremøte og utsendingsmøte	Scandic Hell hotell	Styret og ansatte	Utsendingsmøte 10.00 - 12.30, lunsj. Styremøte 13.30 – 17.00
Juni				
1.	Møte BaneNor med lokallagsledere		Kari S., Kari T.	
3.	Sagauka - Melhus	Samtale/debatt	Gunnar	Tema: Fra jord til bords
4.	Styringsgruppemøte «Presis Trønder»	Digitalt	Bjørnar	
8.	Repskapsmøte	Digitalt	Fylkesleder, nestleder og orgsjef	
9.-10.	Årsmøte i NB	Jægtvolden Fjordhotell, Inderøy	Fylkesleder, nestleder, årsmøteutsendinger og ansatte (jubileum!)	
24.	Styremøte	Digitalt		
Juli				
1.-30.	Sommerferie- se vaktlister			
29.-30.	Matfestivalen gjennomføres barneaktiviteter er avlyst		Berit	
August				
23. – 24.	Styre- og ansatte samling	Bårdshaug Herregård	Fylkesstyret og ansatte	
29.	Åpen Gård			Fellesdato for Åpen Gård
September				
6.-8.	Nordisk konferanse landbrukshelse	Trondheim		
27.	Styremøte		Fylkesstyret og ansatte	
29. – 30	Lederkonferansen			
Oktober				
15. – 30.	Årsmøtene i lokallaga			
28. – 29.	Bondelagskonferanse			Årsmøteutsendingene inviteres

November				
8. – 9.	Styremøte		Fylkesstyret og ansatte	
10. – 12.	Tema- og skattekurs	Steinkjer	Brita	
17.- 19.	Tema- og skattekurs	Røros	Anne	
29. – 30.	Ledermøte	Scandic hotell, Hell	Fylkesstyret, lokallagsledere, møteleder, ansatte	
Desember				
9	Styremøte		Fylkesstyret og ansatte	

- 6/2021 **Medieplan**
- Oppdatering. Hva er skjedd siden sist, og hva som kommer evt. fremover
- 7/2021 **Fylkeskontoret informerer**
- Stortingsvalg 2021 - gjennomgang
- 8/2021 **Rapport fra Bygdekvinnelag og Bygdeungdomsalg**

41/21

21/00418-1 Hvordan skal arbeidet med jordvern og arealbruk struktureres og prioriteres fremover?

Saksframlegg

Arkivsaksnr : 21/00418-1

Saksbehandler: Kari Sunnset Trøndelag Bondelag (intern)

Hvordan skal arbeidet med jordvern og arealbruk struktureres og prioriteres fremover?

Vedtak

Saken utsettes. Kari Åker, Gunnar Alstad, Tove Schult og Kari Sunnset blir utnevnt som arbeidsgruppe frem mot ny sak til neste styremøte i august 2021. Arbeidsgruppen skal se nærmere på hvordan man vil prioritere arbeidet med jordvern i Trøndelag ut året 2021.

Saksutredning

Styret har fremmet behov for å se nærmere på arbeidet med jordvern og arealbruk i Trøndelag Bondelag. Det man ønsker å drøfte videre er Trøndelag Bondelag sin rolle i arbeidet med jordvern generelt og Jordvern Trøndelag(jordvernalliansen).

Det er også tidligere vært diskusjon om rollen Trøndelag Bondelag har ift. jordvernsaker, sist i 2020. Se vedlagt sak 18/00127-12.

I og med at jordvern er et stort tema som favner bredt av lokale enkeltsaker, større regionale planer, samferdselsprosjekt, omdisponering innen skog og nedbygging, nasjonale føringer m.m. - jo viktigere er det å strukturere arbeidet i form av prioriterte fokusområder og aktiviteter. Jordvern er og blir et enda viktigere fokusområde i arbeidet med klima og bærekraft i årene fremover.

Det har vært et utfordrende år med tanke på store saker, nasjonale føringer, lokale aktivitet og synlige aksjoner, men generelt har det vært utfordrende å holde aktiviteten oppe og synliggjøre viktigheten med ivaretagelse av jordvern. Ikke minst formidling av kompetanse omkring håndtering av innspill, erstatning og matjordplan/flytting av matjord. Kommunikasjon ut til alle berørte og involverte parter til en hver tid viser seg også å være krevende da temaet kan favne bredt, også utover våre interesser og kapasitet av oppfølging i enkeltsaker.

Man ser derfor et økende behov for å konkretisere arbeidet – se nærmere på organisering, kartlegge muligheten for ekstern eller intern finansiering for å igjen dekke behovet for ressurser. Hvordan kan vi få mer påvirkningskraft? Hvordan kan vi involveres i debattene på et tidligere stadiet enn høringsforslaget?

Dersom man skal lykkes med å få gjennomslag i saker som omhandler jordvern, må man vurdere å involvere et bredere kunnskapsgrunnlag og sentrale beslutningstakere. En sammensetning innen biologi, forskning, kart, forvaltning, entreprenører, prosjektledere m.m. Det er derfor interessant å se på muligheten for å gjennomføre en ny arbeidsmetodikk gjennom å styrke eksisterende jordvernallianse. Hvordan kan Trøndelag Bondelag bidra med dette ut ifra sin kapasitet, kunnskap, nettverk og egne personlige og økonomiske ressurser?

Fagråd areal er et nytt initiativ fra Statsforvalteren i Trøndelag som kan være en inngang i det å styrke arbeidet med jordvern i Trøndelag. I dag er det repr. fra Statsforvalteren i Trøndelag, Norsk Landbruksrådgiving, Jordvern Trøndelag, Trøndelag Bondelag, Nord- og Sør-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag som stiller i dette forumet.

Men kan vi videreføre ev. utfordre dette samarbeidet til å bli noe mer fremover?

Man ser styrken av å ha en jordvernallianse å støtte seg til. Selv om aktivitetene har vært lave, har vi fått gode tilbakemeldinger fra forvaltningen og blir stadig mer synlig i arbeidet med jordvern utad. Det er en allianse som favner bredt og det er muligheter for at de kan ta en enda større rolle i arbeidet med jordvern i Trøndelag dersom man jobber mer med involvering, medvirkning, finansiering, organisering og videre driftsform.

Det vil være ressurskrevende å finne svar og alternative løsninger, men man ser det som nødvendig på nåværende tidspunkt dersom man skal kunne jobbe mer effektivt og konstruktivt med jordvern fremover. Forlaget til innstilling er at styret i Trøndelag Bondelag omforenes om å bruke sine personlige ressurser til å styrke jordvernalliansen ut året 2021.

Med foreslått innstilling, vil Trøndelag Bondelag i større grad kunne utfordre de andre i jordvernalliansen til å stille med lik inngang ut ifra sin egen ressurskapasitet.

42/21

19/00717-4 Innspill fra Trøndelag Bondelag til intern høring om framtidig opplæringsmodell for agronomutdanning, høringsfrist 1. juli 2021

Vedtak

Fylkesstyret i Trøndelag Bondelag mener det er viktig å få til en framtidsrettet og god satsing på agronomutdanninga, og vedtar innspill til intern høring om framtidig opplæringsmodell for agronomutdanninga der forslag i saksframlegget godkjennes og tilføres en vurdering av voksenalronomen i de ulike forslagene til utdanningsløp, det fremheves sterkere arbeidet, tida og forutsetningene som må på plass for å utarbeide et forslag til hva som skal til for å få til et lærlingeløp, samt studiepoeng for gjennomført voksenalronomutdanning må det arbeides med for å få på plass.

Innspillet oversendes Norges Bondelag innen høringsfristen 1. juli 2021.

Saksutredning

Saken sendes på høring internt i Bondelaget våren 2021, med svarfrist 1. juli. Saken legges etter planen frem for styret i Norges Bondelag høsten 2021. Vedtak i styret vil danne grunnlag for Bondelagets arbeid videre i prosessen.

Spørsmål til fylkeslaga:

- 1) Hvem skal agronomutdanninga være for, og hva vi skal utdanne til? Landbruket har behov for å utdanne flere bønder, avløsere og arbeidstakere i landbruket og flere som tar videre utdanning for å bli rådgivere, lærere etc. Hvem mener dere bør være hovedmålgruppe for agronomutdanninga?
- 2) Næringas kapasitet til å ta imot lærlinger anses å være en av de største utfordringene med en 2+2-modell. Hvordan vurderer dere kapasiteten for å ta imot lærlinger i deres fylke?
- 3) Hvordan vurderer dere en lærlingordning opp mot dagens modell med 3 år i skole i deres fylke?
- 4) Andre kommentarer, innspill eller hensyn som bør ivaretas av Bondelaget?

Høringsbrevet i sin helhet er vedlagt saken.

Bakgrunn

Om naturbruksutdanninga

Det er om lag 60 skoler som tilbyr naturbruk, og disse skolene tilbyr det vi kaller blå fag (akvakultur, fiske og fangst) og grønne fag (landbruk, skogbruk, gartner etc). Ca. halvparten av skolene har programområde landbruk. Naturbruk skiller seg fra mange andre utdanninger ved at det er et relativt stort antall private tilbydere (friskoler, regulert etter friskoleloven), og om lag en femtedel av alle naturbrukselever går på friskoler. Naturbruk har hatt økning i søkertall hvert år siden innføringen av kunnskapsløftet i 2008. Det er imidlertid de blå fagene som har tatt det meste av økningen. Landbruk er likevel det største programområdet innenfor naturbruk, og har stabile søker- og elevtall. Det var i 2020 ca. 4.750 elever totalt på naturbruk. Årlig utdannes det om lag 450 agronomer fra Vg3 landbruk. I tillegg utdannes det ca. 250 voksenalronomer hvert år. Disse følger et eget voksenalronomstilbud, men bruker samme læreplan som i ordinær videregående.

Landbruk er eneste programområde på naturbruk som ender opp i yrkeskompetanse etter tre år i skole. Det finnes enkelte andre utdanninger f.eks. innenfor helse- og sosialfag, men den vanligste opplæringsmodellen for yrkesfag er to år i skole, med to påfølgende år i lære i bedrift, noe som gir fagbrev som sluttkompetanse.

Landbrukets kompetansebehov

I desember 2020 ga NIBIO ut rapporten [Landbrukets kompetansebehov og utdanninger](#). Den peker både på at bondens kompetansebehov øker i bredde og dybde, og at det samlet utdannes for få på grønne utdanninger sett i forhold til det behovet som kommer til å finnes i og rundt landbruket i framtida. I tillegg til bønder og ansatte i landbruksbedrifter, omfatter dette i særlig grad rådgivere i organisasjoner og bedrifter som leverer tjenester til landbruket, offentlig forvaltning og ansatte i undervisning og forskning. Selv om det per i dag ikke finnes noe utdanningskrav for å være bonde, kommer det stadig nye krav knyttet til spesifikke deler av drifta, som kurs i dyrevelferd, ulike former for sertifikater mm. Ifølge rapporten gir agronomutdannelsen på videregående skole et godt grunnlag for å drive et gårdsbruk.

I de fleste jordbruksbedrifter er det eieren som bidrar med det meste av arbeidskraften, men det er også en god del lønnstakere i jordbruket, og andelen er økende. Forholdet mellom selvstendige næringsdrivende og lønsmottakere i landbruket vil påvirkes av strukturutviklinga i landbruket. Enkelt sagt vil færre og større bruk gi færre selvstendige næringsdrivende og behov for flere ansatte, mens en bremsing eller reversering av den utviklingen vil gi motsatt effekt.

Hvem er naturbruksutdanninga for?

Tidligere hadde den store majoriteten av elever på naturbruk mye praktisk landbrukserfaring både før og under utdanningsløpet. Langt de fleste hadde vokst opp på gård, skulle gjerne ta over en gård eller tok sikte på en annen jobb tilknyttet landbruket. I dag har naturbrukslevene samlet sett en helt annen erfaringsbakgrunn. Flertallet har ingen spesiell tilknytning til, eller erfaring fra landbruket, og de velger seg til naturbruk av andre grunner, f.eks. en interesse for dyr og natur, eller et ønske om en praktisk skolehverdag. Gjennom utdanningsløpet kan en interesse for landbruket vekkes, men det betyr at behovet for praksis i utdanninga jevnt over er større for å være kvalifisert til å gå rett ut i arbeid i landbruket etter endt utdanning.

Tradisjonelt har naturbruksutdanninga prøvd å treffe tre målgrupper: Selvstendig næringsdrivende bønder, ansatte i landbruket og dem som skal studere høyere utdanning, og blant annet jobbe i tilknytning til landbruket som rådgivere, med undervisning, forskning og så videre.

Gjeldende vedtak i Bondelaget om agronomutdanninga

Det siste vedtaket styret i Norges Bondelag gjorde angående agronomutdanninga er fra 2012, og er gjengitt i sin helhet her:

Norges Bondelag mener det er meget viktig at utdanningsprogram naturbruk i videregående skole tilbyr en god grunnutdanning både for den praktiske yrkesutøveren og for den som skal videre på høyere utdanning innen landbruksområdet.

Norges Bondelag mener at:

- *Det er av avgjørende betydning at alle får rett til både yrkesutdanning og studiekompetanse slik at ungdom ikke ser seg nødt til å velge bort yrkesutdanningen. Retten må inkludere rett til spesiell studiekompetanse, da dette er inntakskrav for mange av de aktuelle høyere utdanningene.*
- *Yrkesutdanningen innen landbruk skal fortsatt være organisert som 3-årig utdanning i skole, med yrkestittel agronom. Det lokale samarbeidet mellom næring og skole må forbedres for å få en god miks av teori og praksis gjennom alle tre år.*

- *Det kan også være aktuelt å prøve en TAF-modell for landbruk. Dette er en utdanning over fire år, der de mest motiverte elevene kan få spesiell studiekompetanse kombinert med yrkesutdanning innen landbruk.*
- *Hvis det skal være forsøksordninger med fagbrev, må dette komme som tillegg til agronomutdanningen. Agronomtittelen må forbeholdes den 3-årige utdanningen i skole. Forsøksordninger må ta utgangspunkt i aktuelle arbeidsplasser i opptaksområdet og lærebedrifter må være på plass før start.*

Bondelaget har også vært opptatt av å følge 2+2-forsøket, blant annet gjennom å delta som medlem i Faglig råd for naturbruk (fagråd under Utdanningsdirektoratet) og i referansegruppa for forsøket.

3. Ulike modeller og opplæringsløp

Dagens modell – 3 år i skole

NIBIO-rapporten om landbrukets kompetansebehov slår fast at agronomutdannelsen på videregående skole gir et godt grunnlag for å drive et gårdsbruk, og at det i utdannelsen, i tillegg til det som er knyttet til planteproduksjon og dyrehold, bør være en del om driftsledelse og økonomi. Læreplanene er utformet med kompetansemål som sier hva elevene skal kunne etter gjennomføring av det enkelte fag. I tillegg er eksamensvurderinga på Vg3 landbruk en praktisk prøve. Selv om ikke de stilles eksplisitt krav til praksisens omfang i læreplanene, må elevene ha en gjennomgått praktisk opplæring for å nå målene og bestå eksamen. Samarbeid mellom skole og næring om å avholde praksisperioder i næringa varierer fra skole til skole, og fylke til fylke.

Forsøk med 2+2-modell i landbruket

Med bakgrunn i den nevnte landbruksmeldinga (Meld. St. 9, 2011-2012), ble det satt i gang et forsøksprosjekt med lærlingordning (2+2-modell) for Vg3 Landbruk (agronom) og Vg3 Gartnerfag med mål om å øke rekrutteringa til naturbruksutdanninga. Forsøket er nå avsluttet og sluttevaluering av forsøket kom i desember 2020. Vestfold, Buskerud, Nordland og Finnmark har vært med i forsøket, og fylkeslaga i de respektive fylkene har vært involvert i arbeidet, primært gjennom å bidra til å skaffe læreplasser.

I løpet av forsøksperioden har 6 skoler, 6 opplæringskontor, 122 lærebedrifter og om lag 100 elever vært involvert i forsøket. Det har resultert i 79 beståtte fag- og kompetanseprøver, hvorav 18 innen gartnerfaget. Gartnerfaget har i løpet av forsøksperioden gått over til en 2+2-modell der første ordinære lærlingeløp (ikke forsøk) tilbys fra høsten 2021.

Konklusjonen i rapporten

Forsøket er evaluert etter tre parameter: rekruttering, kvalitet og gjennomføring.

Overordnet konkluderer sluttrapporten med at deltakerne (både bedrifter og lærlinger) er godt fornøyd og at kvaliteten på opplæringa er god.

Når det gjelder rekruttering argumenterer rapporten for at rekrutteringen til fagene har økt, og peker spesielt på gartnerutdanninga. Når det gjelder kvalitet peker rapporten på at praksisen gjør ungdommene bedre rustet til å stå i jobb, med tanke på selvstendighet i arbeidet, handlag og praktisk erfaring. Ifølge rapporten har lærlingeordninga vært attraktiv for ulike typer lærlinger, der de svakere har fått mestringfølelse av å jobbe praktisk, mens de sterke har fått anledning til å kombinere praksisopplæringa med en rekke teorikurs. Gjennomføring ligger på landsgjennomsnittet for gjennomføring av lærlingeløp i naturbruksfag (ca. 76 prosent for forsøket mot 52,4 prosent etter to år og 77,6 prosent etter tre år)

Opplæringskontorene har hatt en avgjørende rolle i samhandlingen mellom skoler, gårdbrukere og lærlinger, og det pekes på tett samarbeid mellom de ulike aktørene som en forutsetning for at modellen skal fungere.

For å lese rapporten i sin helhet – se <https://www.ostforsk.no/wp-content/uploads/2020/12/Rapport-13-2020-OF-HINN-Saether-Lerfald-Sivertsen.pdf>

Forslag til innspill fra Trøndelag Bondelag- intern høring om framtidig opplæringsmodell agronomutdanning

- 1) Hvem skal agronomutdanninga være for, og hva vi skal utdanne til? Landbruket har behov for å utdanne flere bønder, avløsere og arbeidstakere i landbruket og flere som tar videre utdanning for å bli rådgivere, lærere etc. Hvem mener dere bør være hovedmålgruppe for agronomutdanninga?**

Gjennom vårt nåværende prosjekt Rekruttering til grønne næringer og tidligere prosjekt Kompetanseløft Trøndersk Landbruk har vi fokus på mulighetene og behovene grønne næringer har. Ved å velge naturbruk retning landbruk så får du et godt grunnlag for videre/høyere utdanning i grønn retning og du kan bli et godt bidrag til det grønne skiftet gjennom klimaarbeid og bærekraftarbeid, og du får et godt grunnlag for å drive et gårdsbruk.

Trøndelag Bondelag mener vi fortsatt må satse på å rekruttere bredt. Hovedmålgruppen må være ungdom med interesse for dyr, planter og teknikk, som ønsker eller vil danne seg et ønske om å fortsette innenfor grønn næring enten i primærnærings eller høyere utdanning i grønn retning med tanke på utvikling av landbruket og landbrukets mulige bidrag inn i framtida i «det grønne skiftet».

Det stilles mange krav til gårdbrukeren i dag, og da klinger det ikke godt lenger at det ikke er noen utdanningskrav for å bli bonde. Som det konkluderes med i følge NIBIO-rapporten fra desember 2020 «Landbrukets kompetansebehov og utdanninger», gir agronomutdanninga på videregående skole eller Voksenagronomen et godt grunnlag for å drive et gårdsbruk. Bonden må ha en grunnkompetanse for å drive plante- og husdyrproduksjon i framtida.

- 2) Næringas kapasitet til å ta imot lærlinger anses å være en av de største utfordringene med en 2+2-modell. Hvordan vurderer dere kapasiteten for å ta imot lærlinger i deres fylke?**

Det vil kreve et godt stykke arbeid over tid for å få på plass en lærlingeordning i Trøndelag og hele landet. Det vil kreve et godt fungerende opplæringskontor og godkjente lærebedrifter. For å få godkjente lærebedrifter må det mobiliseres, rekrutteres og opplæres. Et gårdsbruk er ofte et enkeltmannsforetak, og oppfølging av lærling vil kreve ekstra ressurser. Så det må på plass en ordning som dekker ekstrakostnadene og ekstraarbeidet med å ha lærling. Det er også viktig med allsidighet, og for å lære om flere produksjoner må lærlingen innom flere gårdsbruk. Dette må organiseres på en god måte.

En må også tenke på innholdet i de fagene VG1, VG2 og VG3 har i dag og at disse har en oppbygging i hva eleven er moden for å ta inn og bygger kunnskapen videre på. Økonomifag og KSL/HMS er noe en lærer og er mest moden for på VG3, men det bygger på noe en har lært på VG1 og VG2. Det er også viktig med god øving i kjøring med traktor, redskaper og maskiner, i tillegg til produksjonene en skal lære mest mulig om. Vi spurte en elev som nå har gått «påbygg» etter at hun var ferdig agronom i fjor hva som er viktig hvis du skulle gått ut som lærling i stedet for VG3 på skolen: «Gårdbrukeren som tar imot lærling må være god til å lære bort, det er viktig, og gårdbrukeren må ha stålkontroll på KSL og dekningsbidragsregning. Og være flink til å lære bort hvordan en kjører traktoren», er hennes svar. Godkjenningsordninga for lærebedriftene i landbruket må sikre at gårdbrukerne som får ansvar for lærlinger har god og oppdatert kunnskap og evne til å lære bort kunnskapen.

Pr i dag har vi ikke klart et opplæringskontor for landbruket eller et opplegg for godkjenning av lærebedrifter, som vi kjenner til her i Trøndelag. Men vi har mange dyktige gårdbrukere, så hvis forutsetninger som dekning av ekstrakostnader og ekstraarbeid med å ha lærling, samt et godt fungerende opplæringskontor og godkjenningsordning for lærebedrifter kommer på plass så mener vi at det er et godt grunnlag med potensielle gårdbrukere som kan rekrutteres i Trøndelag.

3) Hvordan vurderer dere en lærlingordning opp mot dagens modell med 3 år i skole i deres fylke?

Trøndelag har to fylkeskommunale naturbruksskoler med gårdsbruk og to private naturbruksskoler med gårdsbruk. Trøndelag Bondelag har hatt fokus på at de to fylkeskommunale naturbruksskolene har driftsbygninger som er oppdaterte på utstyr og driftsopplegg, og at de to utfyller hverandre når det gjelder driftsopplegg. De to private naturbruksskolene med gårdsbruk har også hatt fokus på å ha godt oppdaterte driftsbygninger og oppdatert kunnskap når det gjelder driftsopplegg. Dette anser vi som viktig slik at den nyutdannede agronomen er oppdatert på «dagens og framtidens landbruk» til enhver tid. Uansett modell, vil det kreve at vi har gårdsbrukene til skolene er oppdaterte på driftsmåter og kunnskap, da elever på VG1 og VG2 har behov for opplæring/praksisen i de ulike produksjonene. Kampen for skolegårdsbrukene vil nok spisse seg, hvis det signaliseres at det ikke er samme behov for dem lenger.

Skolene er også viktige utstillingsvinduer og knutepunkter for framtidig matproduksjon, fagkompetanse og sysselsetting, og i tråd med dette er det viktig at skolene oppgraderer seg i tråd med både faglig og teknologisk utvikling i landbruket.

I dag med et tre-årig løp er det som tidligere nevnt et undervisnings-opplegg som legger stein på stein, der grunnmuren legges i VG1, mye av stenderverket legges i VG2 og du i VG3 er modnet til å få på plass mye av det andre. Slik det er i dag, er det vekt på KSL/HMS og økonomi på VG3, og i løpet av de tre årene har du tilegnet deg gode ferdigheter som fører av traktor med ulike redskaper. Avhengig av målgruppe en ønsker rette seg mot, må innholdet i det som blir VG1 og VG2 tilpasses et videre løp med to år som lærling. Hvis målgruppen rettes mest mot de som ønsker høyere utdanning, er et tre-årig løp mest sannsynlig det mest ønskelige.

Det er pr i dag god søkertilgang til alle fire skolene når det gjelder naturbruk, men det krever et kontinuerlig arbeid både mot rådgiverapparatet i ungdomsskolen, informasjon til foreldre og ungdomsskole-elever.

Det vil kreve tid å få på plass en lærlingeordning, da det som tidligere nevnt vil kreve mobilisering, rekruttering og godkjenning av nok lærebedrifter slik at lærlingene kan gis en allsidig opplæring. Hvis målgruppen rettes mest mot de som ønsker yrkesfaglig kompetanse for å jobbe i primærnæringa, kan en lærlingeordning på sikt være en god løsning. Men denne målgruppen også godt hjulpen med et treårig løp slik vi i kjenner det i dag.

4) Andre kommentarer, innspill eller hensyn som bør ivaretas av Bondelaget?

Som nevnt tidligere må det på plass rammer for en eventuell lærlingeordning: Rollen som opplæringskontor, godkjenningsordning for lærebedrifter – hva skal det inneholde, en ordning som kompenserer ekstrakostnader og ekstraarbeid med å ha lærling og tilpassing av innhold/«pensum» på VG1, VG2 og de to lærlingeåra.

Bondelaget må også ta stilling til om vi skal ha grunnkompetanse for å få lov til å starte med husdyr- og planteproduksjon i framtida. Trøndelag Bondelag mener det er på tide å innføre et kompetansekrav for å drive med plante- og husdyrproduksjon i framtida.

43/21

21/00135-3 Regional plan for vannforvaltning - Høring

Vedtak

Fylkesstyret i Trøndelag tar høring til etterretning og gir administrasjonen tillatelse til å fullføre høringen når all kunnskap er innhentet.

Fylkesstyret ønsker i tillegg at det i høringsdokumentet påpekes at:

- Landbruket har allerede gjort mye, og at dette synliggjøres med dokumentasjon fra Statsforvalter.
- Landbruket ikke kan ta ansvar for all forurensing. Det finnes fremdeles mye spredt avløpt som kan stå bak forurensing som landbruket får skyld for.
- det ligger alt for få tiltak i tiltaksdokumentet!

Saksutredning

Vedlagt følger høringsutkast til «Regional plan for vannforvaltning Trøndelag vannregion og norske deler av Bottenhavets vattendistrikt», med høringsfrist 06.07.2021.

Høringsdokumentene finner dere her: <https://www.trondelagfylke.no/vare-tjenester/plan-og-areal/regional-planlegging/horing-vannforvaltningsplaner/>

Antallet dokumenter er omfattende, ber derfor dere spesifikt konsentrere dere om de kapitlene som omhandler landbruk.

Se spesielt på tiltaksprogram og handlingsprogram.

Vi har hatt dialog med Statsforvalters Landbruksavdeling om å samkjøre våre innspill før det sendes inn, derfor vil dere kun få presentert et uferdig utkast da Statsforvalters innspill enda ikke er ferdig.

Administrasjon ber derfor fylkesstyret om å komme med innspill til hva som skal inn i planen utover det som allerede er med i høringsutkastet.

Det er viktig å merke seg følgende:

- ✓ Planverket vi får presentert er omfattende og ambisiøst, men viser i svært liten grad hvordan planen og organiseringen av arbeidet skal bidra til oppnåelse av miljømål regionalt og lokalt.
- ✓ Vannforvaltningsplanen pålegger mål om god tilstand for alle vannforekomster og målet skal nåes innen 2027. Administrasjonen stiller seg undrende til hvordan man skal nå målet, når det opereres med til dels korte frister og ingen ressurser følger med på lasset. Det forventes at kommunene, statsforvalter og fylkeskommune skal løse de pålagte oppgavene i allerede sprengte oppgaveporteføljer.
- ✓ Skal databasen **Vann-nett**, sammen med **Vann-miljø** brukes som kunnskapsgrunnlag for saksbehandling og myndighetsutøvelse, må systemet oppdateres og være kompatibelt med systemer som benyttes av kommunene og andre. Selv om hensikten med og innholdet i systemet er bra, er systemet i seg selv utdatert og holder ikke mål i dagens digitale forvaltning. Per i dag oppleves systemet som utdatert, kunnskapsgrunnlaget er forbundet med en viss usikkerhet og feil, samtidig som systemet oppleves som svært lite brukervennlig.
- ✓ Planverket vi allerede har og rulleringen som er presentert her, har og vil få store konsekvenser for næringa. Det ligger ingen klare tall på hva det vil koste, eller hvem som skal dekke kostnadene. Konsekvensanalyse gir heller ingen indikasjoner for hvordan endringer i tiltak vil påvirke den enkelte bonde.

Høringsforslag:

Regional plan for vannforvaltning Trøndelag vannregion og norske deler av Bottenhavets vattendistrikt- Høringssvar fra Trøndelag Bondelag

Trøndelag Bondelag viser til høringsbrev datert 06.04.21 og gir følgende uttalelse til regional plan for vannforvaltning for Trøndelag og Bottenhavet 2022-2027.

Innledning

- ❖ Alle mennesker trenger rent vann og sunn mat, og rent vann er helt nødvendig for sunn matproduksjon.
- ❖ Alle bønder ønsker at jorda blir på jordet, vi trenger den der. Næringsstoffene som tilføres jorda, ønskes tatt opp av vekstene, ikke komme på avveie.
- ❖ All matproduksjon har en miljøpåvirkning, og målet om god miljøtilstand i vannforekomstene må balanseres mot målet om økt matproduksjon.

Disse punktene viser at jordbruket er avhengig av god vannkvalitet, og at jordbruket er både en bruker og en påvirker av vannforekomster. Her kan det oppleves å være målkonflikter, spesielt opp mot behovet for økt matproduksjon.

Norsk jordbruk skal levere på samfunnsoppdraget om økt matproduksjon basert på norske ressurser, gitt i Stortingsmelding 11 2016-17. Koronapandemien har vist verdien av å ha en matproduksjon som sammen med norsk næringsmiddelindustri leverer på kravet om matforsyning. Dersom norsk matproduksjon reduseres på grunn av strenge miljøkrav og vi samtidig importerer mat fra land som stiller samme eller lavere miljøkrav, vil den globale miljøbelastningen øke.

Det er ikke mulig å produsere mat i åpne systemer uten at det skjer tap av næringsstoffer. Vårt mål er å redusere avrenningen til akseptable nivåer. Jordbruket har siden Mjøsaksjonen på 1970-tallet jobbet målrettet for å redusere avrenningen av næringsstoffer til vassdrag og mye er utrettet. Vannforskriften har gitt et løft i arbeidet med vannmiljøet fordi det bygger på tverrsektoriell og systematisk jobbing basert på involvering og medvirkning samt storstilt kartlegging av status for vannkvaliteten.

«[Bondelagets bærekraftstrategi for norsk matproduksjon 2021-2030](#)» viser hvordan norsk matproduksjon skal jobbe målrettet mot blant annet bærekraftmålene 6 (rent vann og gode sanitærforhold) og 14 (liv under vann). En annen strategi vi jobber etter er [Landbrukets klimaplan](#) med sine åtte ulike satsingsområder, herunder «Bedre bruk av gjødsel og god agronomi». Det er viktig å jobbe for å redusere målkonfliktene, både mellom ulike sektorer, men også mellom ulike miljømål. Eksempel på det siste er dyr på beite ved vassdrag kan ha negativ påvirkning på vannkvalitet, samtidig som dyr på beite har positiv påvirkning på biologisk mangfold og kulturlandskapspleie.

For å redusere målkonfliktene, trengs kunnskap om sammenhenger, gjennom godt koordinert og samordna utforming av regelverk og tiltak, samt i utforming av virkemiddelbruk for å stimulere til å økt innsats for å bedre vannkvaliteten. Ros og gulrot virker mye bedre enn ris og tvang! Vi trenger motiverte og kunnskapsrike bønder som får anerkjennelse for de tiltakene som gjøres og god veiledning på veien.

Vannregionmyndighetens (VRM) veiledning til høringen

I høringsbrev peker Vannregionmyndigheten på at plandokumentene er omfattende, og det kan være krevende å finne en linje eller prioritering som blir gjeldende for egen etat/virksomhet, og egne interesser. Det ønskes derfor konkrete innspill på følgende tema og områder:

- Aktuelle tema for temamøter i løpet av høringsperioden. Møtene vil være spesifikt rettet mot miljømål og tiltak innen det enkelte tema. Foreslå gjerne dato.

- Se listen under, den er ikke uttømmende, gi gjerne innspill på andre aktuelle tema (merk gjerne innspill med nummereringen nedenfor):
1. Vannforvaltningsplanen som utgangspunkt for egne prioriteringer?
 2. Trondheimsfjorden. Hvordan er kunnskapen, og hvilke utfordringer bør komme i betraktning i lys av miljømålene som foreslås?
 3. Fjordene for øvrig. Se over.
 4. Fisk og fremmede arter i ferskvann. Legges miljømålenes helhetlige prinsipp til grunn for forvaltningen? Utfordringer?
 5. Regulerte vassdrag og vannmiljø. Generelle og spesifikke behov, og miljømålenes betydning?
 6. Kommunal planlegging og andre kommunale oppgaver, hvordan bør det prioriteres for å ivareta miljømål?
 7. Jordbruket og skogbruket. hvordan bør det arbeides for å sikre dialog og balansering av krav med miljømål som utgangspunkt?
 8. Miljøgifter. Dette er et bredspektret problem. Hvordan kan vi bruke miljømålene for å sikre fokus og opprydding.

Vårt tilsvar

Vi velger å sette søkelys på de kapitlene som omhandler landbruk og punkt 1, 6 og 7.

1. Vannforvaltningsplanen som utgangspunkt for egne prioriteringer?

Planverket vi får presentert er omfattende og ambisiøst, men viser i svært liten grad hvordan planen og organiseringen av arbeidet skal bidra til oppnåelse av miljømål regionalt og lokalt.

Vannforvaltningsplanen pålegger mål om god tilstand for alle vannforekomster og målet skal nåes innen 2027. Trøndelag Bondelag stiller seg undrende til hvordan man skal nå målet, når det opereres med til dels korte frister og ressurser for å gjennomføre de pålagte oppgavene i stat, fylkeskommune og kommune ikke følger med. Vår konklusjon er at planen med tilhørende tiltaksprogram og handlingsprogrammet er urealistisk.

6. Kommunal planlegging og andre kommunale oppgaver, hvordan bør det prioriteres for å ivareta miljømål?

Kommunene forvalter blant annet forskrift om nydyrking, SMIL-ordningen, RMP-ordningen, forskrift om produksjonstilskudd, forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier. I alle disse sakene skal kommunene vurdere vannhensyn. Det må sikres veiledning og kunnskap til kommunalt ansatte slik at man uavhengig av hvilken kommune man hører til, kan være trygg på at man får lik behandling. Videre må det sikres at kommunene har et godt kunnskapsgrunnlag for saksbehandling. Skal databasen Vann-nett, sammen med Vann-miljø brukes som kunnskapsgrunnlag for saksbehandling og myndighetsutøvelse, må systemet oppdateres og være kompatibelt med systemer som benyttes av kommunene og andre. Selv om hensikten med og innholdet i systemet er bra, er systemet i seg selv utdatert og holder ikke mål i dagens digitale forvaltning. Per i dag oppleves systemet som utdatert, kunnskapsgrunnlaget er forbundet med en viss usikkerhet og feil, samtidig som systemet oppleves som svært lite brukervennlig.

7. Jordbruket og skogbruket. Hvordan bør det arbeides for å sikre dialog og balansering av krav med miljømål som utgangspunkt?

Det er fastslått at de ulike driverne som urban utvikling, jordbruk, vannkraft, skogbruk osv har påvirkning på vannforekomstene, men sier i mindre grad noe om hvor mye hver av dem påvirker.

All menneskelig aktivitet har over tid medført endringer som påvirker vannet, som bekkelukkinger, senkning av vassdrag, osv. Det er nødvendig å øke kunnskapen på dette området for å forstå dynamikken i tilførselen av næringsstoffer til vassdragene. Det er også viktig å være klar over at det er naturlig erosjon også fra de dyrkede arealene. Selv om man

legger disse arealene brakk, vil de fortsatt bidra med erosjon og næringsstoffer ut i vassdragene.

For å få en tilfredsstillende forbedring av miljøtilstanden er det behov for økt virkemiddelbruk og mer målretting av tiltakene, samt økt gjennomføring av de tiltakene som har god effekt. Effekten av tiltakene må ses i sammenheng med andre påvirkninger på vannforekomstene, som for eksempel spredt avløp, i tillegg til at det vil ta tid før tiltakene virker. Klimaendringer vil også kunne øke avrenningen av næringsstoffer og jordpartikler. I tillegg vil bedriftsøkonomiske forhold for den enkelte bonde kunne være avgjørende for hvor stor andel av frivillige tiltak som gjennomføres.

Rådgivning innenfor miljøtiltak i jordbruket og veiledning om prioritering av tiltak vil være viktige momenter for å nå målene.

For å oppnå nødvendig tilslutning og motivasjon bør denne og alt planverk med fordel bedre vise sammenhengen mellom ulike tiltak og oppnådde resultater. For landbruket, men også andre berørte aktører vil vi mene at det å se resultater av små og store grep er med på å øke motivasjonen for innsats over flere år.

Vannforskriften § 5 åpner opp for at vannforekomster kan utpekes som sterkt modifiserte vannforekomster (SMVF). Dette er vannforekomster som har blitt betydelig fysisk endret for å ivareta samfunnsnyttige formål. Ett slikt samfunnsnyttig formål er matproduksjon. Vannforekomster skal utpekes som SMVF hvis «*de fysiske egenskapene ikke kan endres uten betydelig negativ virkning på den samfunnsnyttige bruken av vannforekomsten*». SMVF i jordbruksområder kan f.eks. være kanaliserte vassdrag, vassdrag med høy grad av erosjonssikring, bekker som er lagt i rør, drenerte myrområder eller innsjøer hvor vannspeilet er senket.

Trøndelag Bondelag mener at en rekke vannforekomster i våre jordbruksområder må over i kategorien SMVF. Vi mener det prinsipielt er svært viktig at vannmyndighetene anerkjenner de fysiske endringene som er gjort i enkelte vannforekomster for å fremme landbruk og matproduksjon. Dette er fysiske inngrep som er finansiert av jordbruket og som har et samfunnsnyttig formål. Ved å gi disse vannforekomstene status som SMVF, anerkjenner vannmyndighetene den samfunnsnyttige vurderingen som ligger til grunn for disse vannforekomstene. Dette har igjen betydning for om inngrepene skal reverseres. Når ingen av vannforekomstene med jordbrukstiltak har status som SMVF, ligger det åpent for å foreslå tiltak som reverserer de fysiske inngrepene.

Høringsutkast- Regional plan for vannforvaltning for Trøndelag 2022-2027

Miljømålene som skal nås fastsettes av vannforvaltningsplanen. Dette er et verktøy som sikrer enighet om hvor vi skal med forvaltningen av hver enkelt forekomst. Oversikten som forvaltningsplanene har som intensjon å beskrive, er basert på informasjon fra Vann-netts ambisjon om å være: «Inngangsportalen til informasjon om vann i Norge. Videre står det at målet med portalen er å gi en enkel og rask tilgang til data i forskjellige format enten det handler om miljøtilstand, miljømål, tiltak, påvirkninger osv.» Ideen er god, men informasjonen i Vann-nett slik den fremstår i dag er ekstremt vanskelig tilgjengelig og svært lite brukervennlig.

Høringsutkast- Tiltaksprogram for Trøndelag vannregion 2022-2027

Mye av kunnskapsgrunnlaget det henvises til kommer fra Vann-nett og foreslåtte tiltak baserer seg på denne kunnskapen. Det erkjennes i plandokumentet at jobben med å sikre kunnskapsgrunnlaget er under stadig utvikling i Vann-Nett og at databasen på ingen måte er uten feil og mangler.

Ut fra dette vil vi anta at det vil være vannforekomster hvor tilstanden ikke er like godt kjent. Dermed blir grad av påvirkning fra bl.a. landbruk, og behovet for tiltak, også mer usikkert.

Dette må man ta hensyn til når tiltak vedtas, det kan ikke aksepteres at man iverksetter tiltak «for sikkerhets skyld».

Ett eksempel som underbygger at dokumentasjonen ikke er god nok fikk vi i forbindelse med jordbruksoppgjøret 2020. Da ble Landbruksdirektoratet gitt i oppdrag å se nærmere på fordelingsnøkkelen for Regionalt Miljøprogram (RMP). I sin rapport nr. 21/9, datert 03.02.2021, går Landbruksdirektoratet gjennom ulike kriterier som kan legges til grunn for fordelingen mellom fylkene, bl.a. andel åpen åker areal og husdyrtetthet. I rapportens kapittel 5.3.3.3 drøftes ulike kriterier basert på jordbruksareal under marin grense, og vannforekomster med dårlig/svært dårlig tilstand der hovedpåvirkningen er jordbruk. Disse kriteriene blir av Landbruksdirektoratet forkastet, dels fordi "Ifølge NIVA og NIBIO er det ofte usikkert hvor stor andel av leire-partikler i et vassdrag som skyldes naturlige prosesser, og hva som skyldes landbruk og andre menneskelige aktiviteter", og dels fordi "Det er usikkerhet om karakteriseringen av norske vannforekomster overestimerer jordbrukets påvirkning på elver og bekker i Vann-Nett".

Tiltaksprogrammet skal beskrive hvordan miljømålene skal nås med forslag til tiltak innenfor de ulike sektorer og påvirkninger, men oppleves mer overordnet enn tiltaksrettet. Vi stiller derfor spørsmål ved hvordan man skal trekke dette ned på et områdenivå og hvordan man helt konkret skal effektivere tiltaksprogrammet?

Vi savner en helt konkret oversikt over landbrukstiltak med kostnader og vurderinger for hvor vidt tiltaket vil redusere matproduksjon og/eller gi driftsulemper. En slik oversikt må også vise hvilke tiltak som må prioriteres høyest.

Høringsutkast- Handlingsprogram for Trøndelag vannregion 2022-2027

Regionale planer etter plan- og bygningsloven skal ha et handlingsprogram, jf. plan- og bygningslovens § 8-1. Handlingsprogrammet skal gi en vurdering av hvilken oppfølging planen krever, hvem skal gjøre hva og når.

Vi ønsker å peke på at det fortsatt er krevende å lese ut av dokumentene konkret hvem som har ansvaret for hva. Eksempelvis er det i handlingsdelen til planen listet opp totalt 25 aktiviteter hvor aktivitet 3 har betegnelsen «Gjennomføre tiltaksprogram». Her er "Sektormyndighetene" gitt hovedansvaret, og "Alle" er medvirkende. Dette er svært upresist, og bidrar ikke med nødvendig tydelighet av hvem som har ansvaret for hva.

Konklusjon

For å lykkes med å nå miljømålene må landbruket tilføres økt finansiering. Løsningen ligger ikke i virkemidler som forskrifter med tvang.

Det er Regionalt miljøprogram og RMP-midlene som framforhandles over jordbruksavtalen som i hovedsak er tilgjengelig til dette formålet. Dette er midler som også skal dekke en rekke andre tiltak som ivaretagelse av kulturlandskapet, redusere forurensning til luft og vann, biologisk mangfold, klima osv, og det er slik vi ser det avsatt for lite midler i forhold til utfordringene. Da blir prioriteringene som gjøres svært viktige.

I mange vannområder er det godt samarbeid og jordbruket er representerte i styregrupper og faggrupper. Dette er særdeles viktig for forankringen av arbeidet. Det er et ønske at jordbruket blir representert i alle vannområder og det er viktig at det er god dialog.

Med hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift
Ailin Wigelius

Organisasjonssjef i Trøndelag Bondelag

44/21

21/00421-2 Oppfølging av vedtak fra styremøtet 31. mai 2021 i Trøndelag Bondelag

Vedtak

Fylkesstyret i Trøndelag Bondelag tar styrets vedtak etter styremøtet 31. mai og oppfølging av vedtakene til orientering.

Saksutredning

Dette er en sak vi har hatt på hvert styremøte etter at styret gjorde et vedtak på styremøtet i august 2020 og som videreføres også dette arbeidsåret. Siste oppfølging av vedtak ble gjort etter protokoll for styremøtet 31.05.2021.

2021 har så langt vært et arbeidsintensivt år, og administrasjonen har hatt utfordringer med tanke på perioder med lav bemanning grunnet endring i bemanning, oppsigelsestid og tiden det tar å få nye ansatte inn i stillingene og arbeidsoppgavene. Det er gjort avtaler for å sikre overlapping mellom pensjonist og ny ansatt. Men det er også gjort ganske omfattende vedtak i en del saker i fylkesstyret, og disse sakene har blitt gjennomgått på ansatte-samling 18. juni 2021 for å foreta en arbeidsfordeling og kapasitetsvurdering. Dette vil vi evt komme tilbake til i styremøtet 24. juni.

Det ble i styremøtet 24. – 25. august 2020 fattet følgende vedtak:

Styret i Trøndelag Bondelag tar gjennomgang av styrets saker i 2020 til etterretning.

Etter diskusjonen kommer styret i Trøndelag Bondelag fram til følgende forslag til forbedringer:

- *Denne saken skal opp ved hvert styremøte.*
- *Fram til nytt system for styrepapirer er på plass, kopieres alt av styrepapirer opp til hvert styremøte.*
- *Under styremøtet må vi ta oss tid til å få på plass gode vedtak.*

Administrasjonen må stå friere til å foreslå vedtak.

I tabellen under vises saker som er protokollført, vedtak som er gjort i sakene og om vedtaket er fulgt opp/hva som gjenstår. Saker som fortsatt er i prosess fra tidligere styremøter er med i tabellen til de er helt utsjekka/gjennomført. Det gjelder først og fremst arrangement. Rapportering under faste saker hvor det ble protokollført at det skal gjøres noe listes også opp i tabellen.

I styremøtet 31. mai 2021 ble det etterspurt oppfølging av vedtak fra sak om samarbeid mellom naturbruksskolene på styremøtet i november 2020. Vi har sjekket med møteinnkalling og protokoll fra styremøtet 10.11.2020. Det var en orientering ved Skjetlein grønt kompetansesenter digital etter at fysisk styremøte på skolen ble avlyst pga corona-situasjonen. Det var ingen sak med vedtak.

Dato	Saknr	Navn på sak	Vedtak	Fulgt opp?
18. feb	13/21	E6 utbygging i Trøndelag – Erfaringsutveksling med lokallagene	Trøndelag Bondelag tar initiativ til og tilrettelegger for gjennomføring av møter for erfaringsutveksling med lokallagene med hensikt å styrke lokallagenes forutsetninger for gjennomslag av jordvern i utbyggingssaker.	OK Til oppfølging

18. feb	15/21	Oppfølging av lokallagenes gjennomføring av årsmøter	<p>Styret i Trøndelag Bondelag gir administrasjonen mandat for å planlegge og gjennomføre en koordinert aksjon for jordvernet langs E6 i Trøndelag fylke.</p> <p>Saken følges opp videre med følgende forslag som kom frem i styremøte</p> <ul style="list-style-type: none"> - Følge opp lokale valgnemnder med kursing - Ved behov inviterer faddere seg inn i styremøte i et lokallag. Tilbyr hjelp for organisering av møte ved behov. - Bruk av Questback for å hente inn informasjon om gjennomført årsmøte - Ny sak i styremøte i juni om kartlegging av lokallagene i Trøndelag. 	OK Til oppfølging
12.april	27/21	Opplæringsplan for tillitsvalgte 2021	<p>Administrasjonen legger frem et forslag for veien videre.</p> <p>Fylkesstyret vedtar følgende opplæringsplan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kurs i mediehåndtering i løpet av 2021. • Kurs i mediakommunikasjon i løpet av 2021. • Fylkesstyremedlemmene deltar på kurs innen sitt fagfelt. Skal avklares på forhånd. • 2 deltar på Ta grep. • Det skal tilbys organisasjonskurs til lokale tillitsvalgte i 2021. • Når potensielle nye styremedlemmer til fylkesstyret er i kontakt med valgnemnda, må det ligge klart et opplegg for opplæring. Nye tillitsvalgte må føle seg trygge på at de får opplæring, når de takker ja til et verv. 	I prosess
12. april	30/21	Videre fremdrift i saken om soner, kartlegging av arealer etter tilbakemelding fra Norges Bondelag	<p>Fylkesstyret i Trøndelag Bondelag nedsetter en arbeidsgruppe bestående av operativ arbeidsgruppe fra administrasjonene i begge fylkeslag, AU i Innlandet Bondelag og AU i Trøndelag Bondelag.</p> <p>Arbeidsgruppa skal jobbe med:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budskap og opplegg rundt publisering av NIBIO-rapporten «Geografisk fordeling av egnethet for korn og gras i Innlandet og Trøndelag» • Innpass og opplegg til ledersamlinga i Norges Bondelag 	I prosess

- Forberede innhold om prosjektet/rapporten til ledermøtene i Innlandet Bondelag og Trøndelag Bondelag
- Oppsummere til felles styremøte i Trøndelag Bondelag og Innlandet Bondelag
- Utrede hva det trengs mer kunnskap om.

Tidsløype/milepæler videre for prosjektet

- Fra nå og til publisering av rapporten: møter i arbeidsgruppa
- Orientering om innhold i rapporten på lederkonferansen i Norges Bondelag 29.-30. sept 2021
- Orientering om innhold i rapporten og diskusjon på ledermøtene til Trøndelag Bondelag og Innlandet Bondelag i november 2021

26.-30. april 31/21 Medieplan Trøndelag Bondelag

Felles styremøte Innlandet Bondelag og Trøndelag Bondelag desember 21 for å diskutere veien videre. Styret i Trøndelag Bondelag vedtar å lage kvartalsvis medieplan, med mål om å være godt synlig, for egne medlemmer, og som én tydelig stemme utad. Styret ønsker å gjennomgå medieplanen hvert styremøte, for å holde seg oppdatert på hva som er gjennomført og hva som kommer.

Trenger oppfølging, har endringer i bemanning.

Styret har følgende ønsker til innhold/fokus for perioden fram mot sommerferie (juli 2021):

- Jordbruksforhandlinger
- Beiteslipp
- Deltakelse og faglig innhold på årsmøte i Norges Bondelag.
- Muligheter for nyhetsbrev
- Synlighet i trykte medier

Det opprettes i tillegg en egen idebank med muligheter til å legge til ideer gjennom hele året. Idebanken fungerer som et supplerende verktøy, for å utfylle medieplanen.

26.-30. april 33/21 Aktivitetsplan før Stortingsvalget 2021

Styret slutter seg til administrasjonens forslag, med kommentarer og endringer fremkommet i styremøtet, I prosess

			til aktivitetsplan for Stortingsvalget 2021	
31. mai	36/21	Oppfølging av lokallag 2021 – prosess videre	Fylkestyret i Trøndelag Bondelag mener det er viktig at vi har en god plan for oppfølging av lokallagene våre da det er viktig med godt engasjement og kunnskapsbygging i lokallagene. Styret vedtar derfor en ordinær oppfølging av alle lokallagene som beskrevet i saksframlegget, og en ekstra oppfølging av lokallag hvor det er lite eller ingen aktivitet hvor lokallagenes behov for bistand avklares og aktuell bistand avtales. Det gjennomføres en årlig evaluering i og med lokallagene.	Gjenstår planlegging og gjennomføring av tiltak i saksframlegget.
31. mai	37/21	Oppfølging valgkamp 2021	Fylkestyret i Trøndelag vedtok hovedfokus på inntektsdannelse. Hovedfokus på de 5 punktene som ble bestemt i rep.skapet til Norges Bondelag <ol style="list-style-type: none"> 1. Inntekt på nivå med andre 2. Økte investeringsmidler 3. Et bedret importvern 4. Matprodusenter må sikres sin rettmessige andel av verdikjeden for mat 5. Støtte til klimatiltak 	Gjenstår planlegging og gjennomføring av tiltak i forbindelse med valgkampen 2021.
31. mai	38/21	Evalueringsaksjon etter brudd	Styret i Trøndelag Bondelag diskuterte og evaluerte gjennomføringen av aksjonsplanen. Følgende kom fram under evalueringen: <ul style="list-style-type: none"> • Saksframlegget gir en god oversikt over hva som har skjedd under bruddet, men har dessverre utelatt Stian Tuftes fenomenale innsats, der han steppet inn og kjørte fra Rennebu til Oslo. • Frihet til lokallaga er viktig- ikke «overplanlegge» • Vi skulle gjerne hatt mer materiell ute i lokallaga- tidløse plakater. • Støvler i oppkjørsel var enkelt, virkningsfullt og helt enkelt genialt. • Honnør til Leif- godt tenkt ift følgebil! • Traktor til Oslo var et utrolig viktig bidrag for å bygge lagånden, samtidig som vi på et sterkt vis fikk synliggjort vår misnøye og skuffelse over regjeringen. Det boblet i blodet og alle fikk bidra- 	Til oppfølging neste aksjonsplan. Er sendt Norges Bondelag. OBS! Vi bør ikke offentliggjøre (legge på hjemmesiden) alt som står i dette vedtaket.

organisasjonen vår levde og gav motivasjon.

- Vi bør i enda større grad få fram budskapet om at vi AKSJONERER, vi STREIKER IKKE
- Lokallaga har i etterkant av aksjonene kommet med innspill om opplæring i mediahåndtering og SoMe
- Diffust med traktorparkering langs vei- ble der for mye?

Ellers stiller fylkesstyret seg bak administrasjonens evaluering:

For fylket:

- Vi må være mer forberedt på hvem som gjør hva- dreiebok settes tidlig.
- Manglet en som hadde en kommunikasjonsansvaret.
- Burde vi leie inn en person under denne typen aksjoner for å sikre enda bedre fagkompetanse og bedre synlighet?
- Administrasjonen, før saken legges fram for styret, diskuterer og setter dreiebok.
- Det ble for mye hender og fota!
- Vi var ikke tydelig nok på hvordan lokallaga skulle håndtere lokalmedia. Var ikke alle lokallaga som skjønnte at de skulle ta kontakt med lokalmedia. På tross av dette hadde vi god mediaoppdekning!
- Indre medisinsk er dette helt fantastisk!
- Sette bør av midler til å lage en filmsnutt som viser og bygger aksjonsviljen og engasjementet videre i lokallag
- Ikke lag planer som er for rigide som tar fra oss spontaniteten!
- Vurdere antallet aksjoner- ble det for mange?
- Bra vi fikk nok bannere, skapte mye synlighet.

For gjennomgangen med lokallagsleder- jo mer trygg vi er på forhånd desto tryggere blir vi på

budskapet som skal formidles til lokallagslederne.

Oppfølging fra Oslo:

- Hadde de kontroll på de nasjonale mediene?
- TYDELIGHET for hvem som har ansvar for hva er viktig!
- Opplegget rundt John Erik skulle vært starta opp en uke tidligere
- Aksjonsplanlegging fra sentralt kommer i gang ALT for seint.
- Jobben bør starte i høst- fra sentralt
- Bannere skulle vært sendt ut for flere månedder siden

Lista fra Lise- korte konkrete og tydelige budskap. Eksempel- hva ville NB at vi skulle skrive på rundballene?

31. mai	39/21	Oppfølging av vedtak fra styremøtet 12. april og styremøtet 26., 27. og 30. april i Trøndelag Bondelag	Fylkesstyret i Trøndelag Bondelag tar styrets vedtak etter styremøtene 12. april 2021 og styremøtet 26., 27. og 30. april 2021 og oppfølging av vedtakene til orientering.	OK
31. mai	40/21	Årsmøte i Norges Bondelag 2021	Styret (årsmøteutsendingene) gikk igjennom det praktiske i rundt årsmøte i Norges Bondelag, samt de etiske retningslinjene. Styret (årsmøteutsendingene) vedtok hvilke tema/innlegg som skal tas opp. Det ble skrevet eget referat fra møtet som sendes ut til årsmøteutsendingene og legges ved denne saken.	OK

Viktig at utsendingene følger med på e-post frem til årsmøte, mye informasjon blir sendt ut.

45/21

21/00424-5

Evaluering av gjennomføring av arrangement og opplegg

Denne saken er konfidensiell

46/21

21/00478-1 Ledermøte 2021

Vedtak

Trøndelag Bondelag gjennomfører ledermøte på Scandic Hotell, Hell, 29. og 30. november. Det jobbes videre med innspill til tema og program i styremøte 23. og 24. august jfr diskusjoner og innspill som kom frem i styremøte.

Diskusjoner og innspill som kom frem i styremøte:

Ledermøte til høsten skal være engasjerende, konstruktiv og motiverende. Samtidig kunnskapsbyggende.

Forslag på tema:

- Viktig å styrke lokallagets time, engasjere lokallagene
- Innspill fra lokallagene om tema på ledermøte
- Hovedtema «Inntekt i landbruket», innledning fra Norges Bondelags representant som deltar på ledermøte
- Inspirasjonsseminar med Henrik Syse
- AK prosjektet, det legges opp til gruppearbeid
- Landbruksspillet
- Vise film om aksjonene – se hva dere fikk til (inspirasjon)
- Det legges opp til Workshop fra fylkesstyret. Powerpoint lages. 15 min. med aktuelle tema eks:
 - Rovdyr
 - Rein på innmark
 - Areal, jordvern
 - Kjøpmann i nærmiljø

Saksutredning

Fylkesstyret i Trøndelag Bondelag planlegger et 2 dagers ledermøte 29. og 30. november.

Ledermøte 30 november 2020 ble digitalt for lokallagene, fylkesstyret og ansatte møtte fysisk på Scandic Hotell, Hell.

Møteleder var Karl Fredrik Okkenhaug.

Bjørn Gimming var representant fra styret i Norges Bondelag.

Temaene var:

- *Tidenes jordbruksforhandlinger 2021- er det mulig?*
- *Klimasmarte Trønderbønder viser vei- hvordan?*

Videre i programmet var:

- *«Grunnleggende prinsipper for samvirket, utfordringsbildet og viktighet av et sterkt samvirke» ved Nils Asle Dolmset*
- *Kort fra Rekrutteringsprosjektet ved prosjektleder Erica Hogstad Fjæran*
- *Lokallagets time*

Ailin hadde en dialog med Henrik Syse om å holde et «inspirasjonsseminar» på vårt årsmøte i mars, men pga digitalt årsmøte valgte vi å utsette det til vil kunne møtes igjen. Er dette fremdeles aktuelt?

Temaer som har vært diskutert tidligere til ledermøte:

- AK prosjektet. Skal det legges opp til gruppearbeid?
- Landbruksspillet – hvordan det nye Landbruksspillet ser ut.
- Vise film om aksjonene – en takk til alle tillitsvalgte og medlemmer som stilte opp og ut gjorde en flott markering.

Forslag på flere temaer som skal være med?

Forslag til program - råutkast

Oppmøte 29. november fra kl. 09.30
- Registrering
- Kaffe med noe attåt
- Møtestart kl. 10.00 – velkommen av møteleder Karl Fredrik Okkenhaug
- Lunsj kl. 11.30 eller kl. 13.00
- Avslutning for dagen kl. 17.00
- Middag kl. 19.30
Oppstart 30 november kl. 08.30
- Lunsj kl. 11.30
- Avslutning og hjemreise kl. 15.00

Det legges opp til diskusjon i styremøte om temaer og gjennomføring av ledermøte.

Ny oppfølging på styremøte 23. og 24. august.

Orienteringssaker

Saknr	Arkivsak	Tittel
2/21	21/00189-4	Orientering om mulig prosjekt Bybonden i Trondheim og Trøndelag

Kari Åker
Fylkesleder

Erlend Fiskum
nestleder

Annette Brede

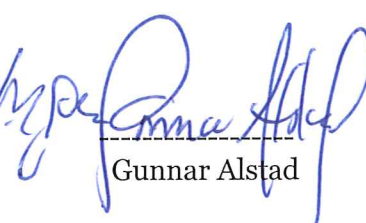
Kari Toftaker

Bjørnar Schei

Eivind Såstad Mjølhus

Gunnar Alstad

Tove Schult

Petter Harald Kimo

Inger Oldervik (1. vara)